

سرباز و سوار تشکیل خواهد داد از برای مملکت اینرا خوب است توضیح بدهند .

رئیس الوزراء - تشکیل ژاندارمری برای نظم طرق و شوارع است ولی وزارت جنگ هم البته تهیه قشونش را در کمال خوبی می بیند .

رئیس - دیگر مخالفی نیست (مخالفی نبود) ماده هفتم در ماده هفتم مخالفی نیست (کسی اظهار نکرد)

ماده هشتم در ماده هشتم مخالفی هست (اظهاری نشد)

ماده نهم در ماده نهم مخالفی هست (مخالفی نبود) ماده دهم

دکتر علیخان - اینجا در آخر این ماده نوشته است « افکار عمومی نیز باروشی که هیئت وزراء اتخاذ میکند مساعد و همراه باشد » از این عبارت بنده اینطور میفهمم که مقصود اینست که آن روش را که دولت با روابط خارجه اتخاذ میکند باید مطابق باشد با افکار عمومی ولی این عبارت این را درست نمیفهماند میخواستیم به بینم اینطور است که بنده فهمیده ام که روشی را که دولت اتخاذ میکند باید مطابق با افکار عمومی باشد یا غیره از این است اگر غیر از این است که بنده فهمیده ام این میشود بجهت اینکه ما نمیتوانیم همراهی را مجبور کنیم که با روشیکه دولت اتخاذ میکند موافق و همراه باشند و اگر غیر از این نیست، توضیح بفرمائید .

وزیر امور خارجه - مجلس شورای ملی مسلم است که نماینده ملت است و بنابر این افکارش هم نماینده افکار عمومی میتواند باشد و ملاحظه کردیم که اگر عبارت اینطور باشد حسن اثری خواهد کرد از این جهت بجای اینکه بنویسیم مجلس شورای ملی موافق باشد نوشته ایم که افکار عمومی هم مساعد خواهد بود .

هشترودی - بنده هم در همین فتره که آقای دکتر اظهار فرمودند مخالفت داشتم و یک پیشنهادی کرده ام که باید آنطور نوشته شود که مساعدت افکار عمومی باروش هیئت دولت اتخاذ میکند لازم و شرط است این مطلب را که بنده عرض کردم بجهت این بود که وزرای آتیه این مطلب را از این عبارت نمیفهمند بلکه بر عکس میگویند حکماً هر چه آنها اتخاذ کردند عموم باید هم فکر آنها باشد این ممکن نیست که عموم بسا افکار وزراء همراه باشند و هر کار که اینها بکنند آنها مساعد باشند و بنده از این عبارت اینطور میفهمم که مساعدت افکار عمومی لازم است اینست که این طور پیشنهاد نوشتیم که مساعدت افکار عمومی باروشی که هیئت دولت اتخاذ میکند لازم و شرط است

وزیر امور خارجه - بنده در این پیشنهاد که آقای هشترودی کرده اند هیچ ضرری نمی بینم و چندان مخالفتی هم ندارد ما میفهمیم آن چیزی که وزراء نوشته اند و ممکن است که همینطور که پیشنهاد کرده اند نوشته شود .

حاج شیخعلی - در این عبارت که در این جا نوشته شده است بنده هیچ نمیفهمم بجهت اینکه اگر دولت یک رابطه را اتخاذ کرد آن وقت اینرا چه خواهد کرد آیا بتمام ملت اعلان خواهد کرد که

من این روش را خواهم کرد شما هم مساعد باشید آن وقت ملت از کجا و کسی جواب بدهد از این جهت اصل این عبارت موضوع ندارد بواسطه این که این موضوع خارجی ندارد و قتیکه ما افتخار بکنیم روابط خودمان را با خارجه آن وقت افکار عمومی ملت هم باما همراه باشد آیا از چه راه افکار عمومی را اتخاذ کرد آیا ملت از چه راه میتواند بگوید که حسن روابط پیرا مسلم خواهد کرد برای خودم پس بهتر این بود که نوشته شود بمجلس شورای ملی پیشنهاد خواهند کرد و الا نمیشود که مسلم کنند برای خودشان یک روابط پیرا که افکار ملت با آنها مساعدت و همراه باشد

معرز الملک - بنده تصور می کردم این کلمه چندان اهمیتی نداشت و بعد از اینکه وزراء توضیح کردند دیگر اشتباهی باقی نماند با وجود این بنده تصور میکنم این کلمه که نوشته شده است که افکار عمومی باروشی که هیئت وزراء اتخاذ میکنند مساعد و همراه باشد هیچ آن معنائی که در اینجا گفته میشود مقصود نیست و هیچ مربوط بآن نیست که چطور آنرا جلب بکنند بلکه طوری نوشته شده است که خیلی صحیح است و معنای آن اینطور میشود که خوبست بکنند و پلٹیکی را اتخاذ میکنند که موافقت بکنند با افکار عمومی و چون مطابق افکار عامه بود لابد افکار عامه هم با او مساعد میشود و دیگر محظوری ندارد

آقا شیخ محمد خیابانی - از جمله مواد خیلی مهمه این لایحه یکی همان ماده آخر است عرض کنم رابطه با خارجه معین است که از روی بعضی مواد مقاله نامها و عهد نامها خواهد شد که هر دولت با کمال اهمیت باید مراعات و ملاحظه آنرا بکنند و اگر خللی بهم برساند ببرد و خواهد رسید و البته با دولت خارجه مقاله نامها و عهد نامها داریم که همیشه دولت باید مراعات آنها را بکنند و تا بحال ملاحظه و مراعات آنها را کرده است ما هیچ نمی بینیم که دولت یک تقاضائی یا قصور کرده باشد و حالا چون این ماده را بایک کمال جدیتی نوشته اند میخواستیم همینقدر توضیحاً سؤال کنیم که وزیر امور خارجه از این چند سطر چه در نظر دارد بنده که چیزی نمی فهمم و تا بحال نمیدانم که یک قصوری در ایفای وظایف نسبت بخارجه شده باشد تا اینکه بخواهند از این جهت همینقدر میخوام بدانم که این روابط را که محکم خواهد کرد و نسبت بخارجه روش اتخاذ خواهد کرد که اعتماد محبت آنها را نسبت بخودمان جلب بکنند این روش چه چیز است البته از آنها بعضی تقاضاها خواهد شد و بدیهی است که این ماده نمیرساند و خوبست این تقاضاها را بدون پیشنهاد بمجلس شورای ملی بعمل بیاورد با اینکه مقصود از این عبارت اینست که مثلاً تا حال در مقاله نامها و عهد نامها یک قصوری شده است و میخواهند حالیه تکمیل بکنند بنده اینرا نمی فهمم بجهت اینکه مطلب طوری نیست که درست مفهوم بشود اینست که میخواستیم به بینم که وزارت امور خارجه از این چند نفری که پیشنهاد کرده اند چه استفاده در نظر دارند و چه خواهند کرد که تا بحال نشده است تا اینکه ما بآن رأی بدهیم همینقدر پرده دار گفتم که توضیح بدهید .

وزیر امور خارجه - وزارت امور خارجه از این چند نفری که نوشته است مقصودش حسن روابط است غیر از اینهم مقصودی ندارد و اینکه میفرمائید تا کنون مگر اینطور نبوده است و برعکس بوده است حالا میخواهید بهتر بشود این دلیل نمیشود که سابق بر این برخلاف این بوده است که با دول خارجه حسن مراد و رابطه داشته باشد دیگر بیش از این نمیشود توضیح داد .

رئیس - دیگر در ماده دهم مخالفی نیست (گفتند خیر) رأی خواهیم گرفت در کلیه این لایحه آقای متین السلطنه تقاضای تجزیه کرده اند درباره خود علیحده رأی گرفته شود پیشنهاد آقای هشترودی را هم که آقایان وزراء قبول کرده اند خوانده میشود .

(بعبارت ذیل خوانده شد) .
مساعدت افکار عمومی باروشی که هیئت دولت اتخاذ میکنند لازم و شرط است .

وزیر امور خارجه - لازم است کافی است کلمه شرط را نمیشود (لفظ شرط حذف شد)
رئیس - رأی میگیریم بقیام و قعود در این لایحه لکن چون آقای متین السلطنه تقاضای تجزیه کرده اند رأی میگیریم بماده اول و سوم تا آخر آقایانیکه تمام این لایحه را باستثنای ماده دوم تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند) .

رئیس - تصویب شد رأی میگیریم بماده دوم آقایانیکه ماده دوم را تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند) .

رئیس - با کثرت ۴۳ رأی تصویب شد رأی میگیریم بکلیه این لایحه آقایانیکه کایه این لایحه را تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند) .

رئیس - تصویب شد - آقای لواء الدوله از وزارت داخله یکسئوالی در خصوص ارزاق دارالخلافه دارند حاضر برای جواب هستید .

وزیر داخله - وقت دیگر حاضر میشوم
رئیس - جلسه آینده شب چهارشنبه و دستور آن هم همان بقیه دستور سابق است

وزیر پست و تلگراف - برای پست و تلگراف چون این اوقات خیلی اهمیت بهم رسانده است و لازم بود که یک شخصی که طرف اعتماد و امانت باشد مواظب اینکار باشد آقا میرزا اسدالله خان کردستانی بسمت معاونتی معین شدند و معرفی میشود (تبریک گفتند) .
مجلس نیم ساعت و ربع از شب گذشته ختم شد

جلسه ۲۹۱
صورت مشروح مذاکرات شب چهارشنبه ۱۲ شهر رمضان ۱۳۲۹
رئیس (آقای مؤتمن الملک) سه ساعت از شب گذشته بکرسی ریاست جلوس نمودند و پس از ده دقیقه مجلس افتتاح گردید آقا میرزا ابراهیم خان صورت جلسه قبل را قرائت کرد اسامی غائبین در ضمن صورت مجلس از قرار ذیل قرائت شد
غائبین بدون اجازه - آقا میرزا احمد - آقا سید محمد باقر ادیب - حاج امام جمعه - رکن الممالک غائبین با اجازه - میرزا مرتضی قلبخان -

حاج سید نصرالله - لسان الحکماء - مساوات - شیخ رضای دهخوارقانی - حاج شیخ رئیس - آقایانیکه از حضور در وقت مقرر تغلف کردند - معزز الملک دو ساعت و نیم - حاج مصدق الممالک ۴۰ دقیقه - میرزا ابراهیم قمی یک ساعت میرزا یانس - سلیمان میرزا - شریف العلماء هر یک ۳۵ دقیقه معین الرعایا لواءالدوله نیم ساعت .

رئیس - در صورت مجلس ملاحظاتی است **حاج شیخ علی خراسانی** - در ماده دهم که از جانب دو سه نفر اظهار مخالفت شده است قدر نوشته شده است که مخالف بودند و حال این که باید بنویسند که با چه چیز مخالف بودند یکی از اشخاصیکه مخالف بودند بنده بودم و بنده مخالف نبودم با اینکه حسن روابط مخالف نباشد و یا افکار عمومی بنده مخالفتم از حیث اجمال این ماده بود و سایرین هم که اظهار مخالفت میکردند نظرشان فقط باجمال و ابهام آن ماده بود

رئیس - صحیح است اصلاح میشود ملاحظه دیگری نیست (اظهاری نشد)

رئیس - صورت مجلس باین اصلاح تصویب شد راپورتی از اردوی فیروز کوه رسیده است برای استحضار خاطر آقایان قرائت میشود راپورت مزبور بمبارت ذیل قرائت شد (

وزارت داخله مقام منیع مجلس شورایی راپورتی از دکتر سهراب خان که مأمور اردوی فیروز کوه شده است امشب رسیده بود عین آن را لفاً ارسال داشتم که در مجلس مقدس قرائت و خاطر نمایندگان محترم از فتوح نمایانی که اردوی ظفر میمون دولتی نموده است قرین استحضار گردد (صورت راپورت است) حضور مبارک جناب مسیو یفرم خان عرض میشود یوم سه شنبه قبل از ظهر از طهران حرکت نموده ظهر پنجشنبه یکساعت قبل از ظهر وارد فیروز کوه شدم از حال آقای معین همایون دام اقباله خواسته باشید این است که بعرض میرساند قبل از ورود بنده منتهای جدیت و مواظبت را دکتر حسین خان کرده بودند در ورود بنده جزئی کسالتی که باقی مانده بود بتوسط بعضی آب دزد کهای تخت جلای وادویه که همراه آورده بودم تا امروز که یوم غره شهر رمضان المبارک است بکلی رفع نقاهت و کسالت ایشان شده است یک روز قبل از ورود بنده اطلاع داده بودند که یک عراده توپ بادویست سوار و پیاده از طرف محمد علی میرزا فرستاده شده بکدوک بیاز مرز سرحد سواد کوه بتصویب آقای سردار محیی و آقای معین همایون آقای سالار سردار بهادر با یکصد و پنجاه نفر سوار بختیاری و مجاهد مأمور شدند برای گرفتن آن سنگرها و آوردن توپ این بود که راپورتی که داده شده بود و تویی در سنگر نمود یوم جمعه رقت اذان صبح از اردو و سنگرهای پیش قراول خودمان خبر دادند که عده کثیری بادو عراده توپ حمله باردو و سنگرهای پیش قراولان آورده سربازهایی که در سنگرها بوده با آن سنگرهای سخت که اگر ده نفر تفنگ چی صحیح بودند ممکن نبود ده هزار قشون تصرف کنند لهذا سربازهای قراول فوری سنگرها را تخلیه و اشرار تصرف کردند دو قبضه تفنگ هم سرباز انداخته فرار کردند

بعقدقندی عده بختیاری و مجاهد و آقای سردار محیی و آقای معین همایون و آقای سالار بهادر و بنده بفاصله یک ساعت و نیم بسه فرسخی فیروز کوه که اردوی پیش قراول بوده رسیده حمله ور شدیم جنک عظیمی در گرفت چندین تیر توپ از طرف اشرار شلیک بطرف سنگرهای پستی که داشتیم شد یک تیر از گلوله های توپ آنها بسنگر وارد آمده ولی بهیچ کس صدمه وارد نیامد باقی همه کوتاه یا بلندتر کشیده بفاصله سه ساعت سنگرهای عظیم را از آن ها گرفته تا یک فرسخی اردوی محمد علی میرا تعاقب نمودیم قریب نود نفر از آنها مقتول و شصت نفر اسیر قریب یکصد نفر زخمی دو عراده توپ و یکصد و پنجاه قبضه تفنگ ورنند بلند و کوتاه تفنگ سه تیر و پنج تیر از آنها گرفته و آورده قریب ۲۰۰ قبضه تفنگ هم در سنگرها وزیر درخت ها ریخته که وقت حمل آنها را نداشته اند امروز مأمور برای آوردن آنها معین شد بروند بیاورند و ۱۶ بار قورخانه و فشنگ توپ هم باتویها بود که گرفته شد آنچه اسبابی که داشتند ریخته فرار کردند و متفرق شدند و قریب پنجاه شصت اسب هم آورده و شصت هفتاد رأس دیگر هم کشته شده که در صحرا افتاده اند حمله هایی که از طرف اردوی ما بآنها شد باشلاق و ته تفنگ بود بواسطه اینکه از همه طرف محاصره از کثرت پریشانی قوه حرکت بکلی از آنها سلب شده بود بطوری متفرق و بکوهها فرار کرده گمان دیگر رنگ اردوی محمد علی میرزا را نخواهند دید سر کرده هایی که مقتول و از روی مهر آنها سامیشان مکشوف از این قرار است هدایت قلیخان انتظام لشکر سرتیپ سوار خواجه وند - کلار دشتی - محمد حسن خان امیر پنجه رئیس توپخانه استرآباد - نایب شکرالله نایب قوج هزار جریبی - عرض خان رئیس سوار ترکمان نوّه مراد خان داماد انتظام لشکر و یکی دو سه نفر سلطان و نایب مجروح و دستگیر اسرائی که بعداً گرفته و توقیف نموده از قرار ذیل است سوارهای ترا که سوارهای خواجه وند سربازهای سواد کوهی و هزار جریبی و بندیبی و مازندرانی یک نفر ژاندارم خراسانی که صدیق حرم تازه گرفته بود و قزاق عده اشرار قریب دوهزار نفر بوده اند آنچه کافد جات و اسناد و احکامات داشتند با اسباب لوازمات اردویی همراه برده که یکسر ورود بطهران بکنند از بابت فوق العاده ژاندارم تا بحال از جیب خودم داده ام و تا ورود بطهران هم خواهم داد چونکه توقف بنده در اینجا لزوم و اهمیتی ندارد و استدعا مینماید حرکت خودتان و تکلیف بنده را معین فرمائید جناب اجل اکرم آقای سردار محیی و آقای معین همایون سلام میرسانند و احوال پرس می نمایند چون که بواسطه حرکت و خستگی عذر مزاحمت دادن جداگانه میخواهیم اردوی ما با کمال اتفاق و موافقت دور هم جمع هستند و نقاهتی جز بعضی فراموش کاری وزارت جنک از بابت فرستادن بعضی لوازمات ندارند شنبه غره رمضان .

رئیس - هر چند خاطر نمایندگان از این راپورت مستحضر بود لیکن برای این که از جزئیات آن هم مطلع باشند قرائت شد راپورت کمیسیون

بودجه راجع باراضی قیلاب عربستان قرائت میشود (بمبارت ذیل قرائت شد .)
لایحه وزارت مالیه راجع باراضی قیلاب واقع در عرض راه عربستان بلرستان در ده فرسنگی دزفول مطرح مذاکره گردید وزارت مالیه اظهار داشته اند که اراضی قیلاب جزو رقبات دیوانی است لیکن هیچوقت جزو جمع نداشته و فعلاً لم یزرع و خراب جزو اراضی دولت است حاجی صفر علی تاجر دزفولی از وزارت مالیه تقاضا نموده که اراضی مزبور را آباد نماید و پس از پنجسال شروع بپرداخت مالیات بشود وزارت مالیه نیز این مسئله را قبول و تصویب نموده مشروط بر اینکه پس از چهار سال شروع باخذ مالیات شود و سه ماده پیشنهاد مجلس شورای ملی نموده پس از مذاکرات لازمه نظر باینکه این اراضی جزو اراضی لم یزرع و تشویق عموم ایرانیان برای آبادی اراضی لازم است کمیسیون باصلاحات لازمه اضافه بعضی شرایط مواد ذیل رارای داده پیشنهاد مجلس مینماید .

ماده اول - بحاجی صفر علی تاجر دزفولی اجازه داده میشود که اراضی قیلاب که جزو طبرستان و واقع در عرض راه عربستان است تملک و آباد نماید فروش و انتقال و اجاره و وثیقه و شرکت با اتباع خارجه در صورت وقوع این تملک باطل و اراضی متعلق بدولت خواهد بود .

ماده دوم - پس از چهار سال از این تاریخ عشر عایدات قیلاب بمنوان مالیات اخذ میشود .

ماده سوم - اگر معادنی در اراضی باشد متعلق بدولت خواهد بود در صورتیکه از این اراضی برای بنا و احداث خصوصیه و عمومی بادهاره برای دولت لازم شود هر مقدار اراضی لازم باشد باید مجاناً بدولت واگذار نماید .

ماده چهارم - در صورتیکه تا دو سال از این تاریخ شروع با آبادی اراضی قیلاب نشود این اجازه باطل است .

رئیس - مذاکرات در کلیات است (مخالفی هست .)

مقتصر السلطان - در یک چنین مسئله مهمی که از کمیسیون بودجه و کمیسیون قوانین مالیه راپورت داده میشود و از وزارت مالیه پیشنهاد میشود باید تمام چیزهاییکه برای فهمیدن لازم است از کمیسیون پیشنهاد شود چنانچه در موقعیکه از کمیسیون فوائد عامه راپورتها بیکه راجع بمعادن و سایر مطالب داده باشد همه را با اطلاعات کامل راپورت میدادند و آقای دکتر اسمعیل خان نقشه میکشیدند و مخبر میآوردند و تقدیم میکرد قیلاب اراضی مفصلی است که تقریباً بزرگتر از ورامین است . بدون دره و ماهور اراضی مسطحی است و تقریباً عرض آن ده فرسخ است و در لرستان واقع است که در موقعی که میروند به عربستان باید از این اراضی عبور کنند و اگر هم یکوقتی دولت بخواهد راه آهنی تأسیس بکند این راهی است که مجبور است از این راه عبور بدهند و اراضی قیلاب اراضی است که بدون تپه و ماهور اراضی است که بسیار مسطح است و آب های فراوان دارد و اراضی است که تخمی نیست تخم تقریباً محصول می دهد و الساعه در آنجا زراعت میشود و اگر الساعه تلگراف بکنند و تحقیق بکنند خواهند گفت زمینی

است که در آن کشت و زرع میشود ممکن است الان تحقیق بکنید و بهتر این بود که از حکام سابق و حاکم حالیه اگر کمسیون اطلاعی نداشت اطلاعی تحصیل میکرد و در خصوص این اراضی تأسیس یک شرکتی داده اند تجار و حاضرند که بیول نقد این اراضی را از دولت بخرند و اینجا نوشته است که مجاناً دولت واگذار میکند برای آبادی آنجا و السله لم یزرع است و خراب است اینطور نیست گرچه بنده هم عرض نمیکنم که حالا آباد است ولی زراعت میشود و آبهای زیادی دارد که تلف می شود و اگر قدری مواظبت کنند سالی چندین هزار خورار عایدی آنجا میشود عرض کردم بزرگتر از ورامین است در سال به بیند که مالیات آنجا چقدر است و بنده پیشنهاد کرده ام که اگر مجلس محترم تصویب بفرماید آنجا را به مزایده بگذارند و از حکام سابق و حاکم حالیه آنجا هم تحقیق بکنند و یک راپورت مفصل مدومی از روی تحقیق بدهند که مجلس بتواند از روی یک اطلاعی رأی بدهد و اگر همین قسم هم بخواهند واگذار کنند یک کمیانی تشکیل شده است در طهران که بهمراهی بعضی از اهالی دزفول به پول نقد میخرند .

بهبخت - البته نمایندگان محترم مسبقند که از ه شش جلسه قبل از این یک لایحه از مجلس گذشت که بلوک سمت غربی عربستان از مالیاتی که داشتند معاف باشند فقط ده یکی از عایدات مالکین بدهند این یک علتی داشت علتش همان نا انسی بود که بان واسطه املاک آنجا لم یزرع مانده بود این دهات بلوک غربی بسرحد واقع میشود تا خاک لرستان اینجا که میگویند اراضی قیلاب چندین قطعه میشود که متصل است بخاک عربستان چون بلوک غربی لم یزرع است این دهات و این قطعات هم لم یزرع شده است یعنی تقریباً در دوازده سال که حکومت لرستان و عربستان یکی بود این اراضی لم یزرع بود و درمان نادر شاه آنها خالصه بوده است لکن پس از او جزو جمعی نداشته و آنجا ده فرسخی دزفول است ولی شاید باندازه دو سه فرسخ تپه ماهور باشد و زمین هائی باشد که میتوان زراعت کرد و شاید لرهائی پیدا بشود که یک زراعتی بکنند لکن بطوری که همیشه زراعت میکنند نیست و آنجا اینطور که فرمودند آبهای زیادی است اینطور نیست آبی است که سیاه است باین جهت باو میگویند قیلاب که لفظ لری است و میگویند این اراضی که متصل است باراضی قیلاب اگر زراعت بشود و یک آبادی بشود برای این اراضی خیلی خوب است یعنی یک سنگری است چون متصل میشود بدانه کوه و بطوریکه عرض کردم آبهای زیادی هم در آنجا نیست اگر نقشه را ملاحظه کنند یک شهری است که معروف است به نهر قراسو که می آید بیاپان می ریزد بشطالعرب ممکن است نهر احداث شود و آب بیاورند اگر این مالیات را تخفیف دادیم برای بلوک غربی برای این بوده است که آنجا آباد شود و الا در معنی پنج شش هزار تومان ضرر زده ایم بدولت چون این مالیات را که از عایدی قرار داده ایم مالک را مجبور نمیکند که برود آنجا را آباد کند مگر اینکه یک امنیتی باشد سابق بر این مالک چون مجبور بود که یک مالیات بر بدولت بدهد

هر طوریکه بود میرفتند و یک زحمتی میکشیدند و یک حاصلی بر میداشتند و میردند و مالیات را میدادند و این دهات غربی را یک زراعت کاری میکردند حالا وقتیکه ما آن مالیات را از آنها نخواستیم و گفتیم از عایدات مالک بگیرند امنیتی هم نباشد ممکن نیست که بروند آنجا و محصول بدست بیاورند این اراضی قیلاب که متصل است باراضی غربی اگر آباد شود فی الحقیقه سدی است جلو لرها چون در خاک عربستان واقع شده و حکومت عربستان و لرستان عجاله دو حاکم پیدا میکند و همین حاج صفر علی یکی از ملاکین سمت غربی هست و سایر ملاکین هم با او کمک خواهند کرد و خیلی آباد خواهد شد و اینکه میگویند کمیانی هست شاید این خیال باشد و ممکن هم هست که باشد ولی اگر همچو چیزی بود چون این لایحه مدتی است تقدیم مجلس شده است اگر یک چنین چیزی بود وزارت مالیه هم که حق داشت و میتوانست این لایحه را پس بگیرد و با آنها مشغول مذاکره شود اینک یک چنین چیزی نشده است دلیل است بر اینکه چنین کمیانی تشکیل نشده بعلاوه کسی نمیتواند آن املاک را آباد کند مگر اینکه رابطه با لرها داشته باشد و چون اهالی دهات غربی رابطه با لرها دارند برای اینکه مالک آن اراضی شوند با این حاجی مساعدت میکنند که آنجاها آباد شود و اگر آنجاها آباد شود تقریباً قریب صد فرسخ زمین داریم ممکن است همه آباد شود و جزء اموال دولت شود چون قریب صد فرسخ است که منتهی میشود بعماره که بیت علیخانی است ولی بواسطه اینکه هیچ آبادی نشده است اعراب بنی لام می آیند آنجا و زراعت میکنند و آن زراعت را میبرند حالا ما اگر آن اراضی را آباد کنیم و همان عایداتی که حاصل میشود ده یک آن را بدولت بدهیم ممکن است که بعد از پنج شش سال دیگر یک شهری در کنار گرفته داشته باشیم مثل شهر ناصری اراضی ناصری هم بطور بمردم بخشیدند حالا طوری شده است جمعیتش بجائی رسیده است که میتوانند یک وکیل بدهند و یکصد و شصت هزار تومان مالیات بدولت بدهند غرض اینست که همینطور واگذار کردن این اراضی بدولت خیلی خوب است و کمیانی هم اگر باشد که بخرند بهتر است ولی گمان میکنم اگر چنین چیزی بود بوزارت مالیه اظهار شده بود و وزارت مالیه میتوانست که این لایحه خودش را تغییر بدهد و با آنها مذاکره کند علی حال این برای دهات غربی خوب است و اگر آباد نشود ما در سال پنج شش هزار تومان بی جهت بدولت ضرر زده ایم .

حاج آقا - بنده تعجب میکنم که یک چنین لایحه از طرف یک همچو وزارت خانه بمجلس شورای ملی پیشنهاد میشود و خود وزیر نمیآید که شرح این معنی را بدهد و بیان کند نقطه نظر خودش را که چطور شده است که املاک خالصجات دولتی که در اکتاف و اطراف مملکت هزارها از این زمینها هست و همش مهیا برای آبادی هستند و خیلیها هم هستند که اگر همینطور واگذار کنند بانها از سال اول مالیات میدهند چطور شده که وزارت مالیه از بین تمام این اراضی اراضی قیلاب برپیدا کرده و یک

حاجی صفر علی نامی تملیک میکند اقل توضیح بدهد نقطه نظر خودش را و بنده تعجب میکنم که بدون ملاحظه یک وزارت خانه یک همچو چیزی را که هیچ اختصاص و مزیتی ندارد از بین تمام اراضی که راجع بخالصه است انتخاب میکند و بمجلس میفرستد و آن وقت باید مدافعه اش را هم وکیل باوکیل بکند بنده تمام این لایحه را خارج از حدود منطقی میدانم و موافقش را هیچ من نمی فهمم که مراد از این چه بود یک اراضی است دو فرسخ یاسه فرسخ یاده فرسخ بنده داخل در این نمی شوم که چقدر هست و چقدر عایدات دارد هر چه هست لابد این عایداتی دارد اگر دولت مرمت بکند یک اراضی که یک نفر تاجر میگوید من مرمت و آباد میکنم این یک اراضی است که آبادی آنها خیلی سهل است و نزدیک با آبادی است والا اگر امر خیلی مشکلی بود یک نفر تاجر نمی توانست بگوید که یک اراضی که یک فرسخ یا ده فرسخ باشد من اورا میگیرم و آباد میکنم و چنین و چنان میکنم پس معلوم میشود که این اراضی نیمه آباد یا خیلی نزدیک با آبادی است و اگر نقطه نظر دولت این شده است که اراضی دولتی و خالصه را بمردم تملیک کند آباد کنند و بعد عشره بگیرد پس اختصاصش باراضی قیلاب عربستان چیست و این قبیل اراضی در فارس هست در گیلان و مازندران و سایر قطعات ایران هست تمام اینها ربابه یک ترتیبی بدهد بعد از آنکه مایک مستشار مالیه که در ترتیب خالصجات یک اختیاری داریم و گفتیم او یک نظری در تربیت خالصجات داشته باشد و اراضی خالصه را درست بکند پس چرا حاجی صفر علی نامی میدهند که آباد کند اگر او میتواند آباد بکند دولت بطریق اولی میتواند آباد کند پس خود دولت چرا نمیرود آباد کند بنده هر چه نگاه میکنم اساساً بنکار را خارج از ترتیبات مجلس میدانم و موافقش هم تمام قابل تخدیش است که ابدأ منطقی نیست از آن طرف در آن ماده مینویسد که از طرف دولت اجازه داده میشود که این املاک را حاجی صفر علی تملک کند یا اینکه این عبارت درست نیست معنی و مفهوم این است که تملیک و واگذار میکند مجانی حاجی صفر علی این یک بخشش است از طرف بجای صفر علی به مینویسد فروش و انتقال و اجاره و وثیقه و شرکت با تابع خارجه ممنوع است این بکلی خارج از ترتیب منطقی است و همچنین سایر چیزهای همین قسم است مثل آنکه در ماده دیگری مینویسد پس از چهار سال عشر عایداتش را بعنوان مالیات میدهد اگر یک اراضی آبادی است چرا از اول نمی دهد و سایر چیزهای دیگرش هم همینطور که بنده حالا نمی خواهم عرض کنم و گفتگو و مذاکره اش را هم در مجلس شورای ملی خارج از موضوع میدانم .

حاج عز الممالک - مطالبی که در کمسیون مذاکره شده گویا آقایان مسبق نیستند اینک آقای منتصر السلطان گفتند یک جای آبادی است میخوانند یک تاجر بدهند اینطور میشود اولاً لایحه وزیر مالیه این شرایط را نداشت در کمسیون که مذاکره میشد اعضاء کمسیون شرایطی بهر یک از مواد اضافه کردند و این باعث شده است که در انتظار آقایان اهمیتی پیدا کرده مثل اینکه نوشته اند از فروش و انتقال و وثیقه و غیر ذلک بقیه خارجه ممنوع است

اینها اسباب این شده است که تصور میکنند یک نقطه بسیار مهم با فایده مملکت باید یک جای آبادی است میخوانیم یک شخص واگذار کنیم و شرایط سخت میکنیم که مبادا بقیه خارجه واگذار کند خیر اینطور نیست اولاً اینطور که آقای منتصر السلطان فرمودند هیچ واقعتی ندارد زراعت هم تا بحال هیچ نداشته است و گمان میکنم بعد از اینهم نداشته باشد و اینجا نه جمع مالیاتی داشته نه مسکون بوده است بلکه وزارت مالیه آن جا را جزء اراضی موات شمرده است و لسی چون جزء رقبات دیوانی است دیگر جزء اراضی موات دانستن بی مناسبت بوده است ولی این اراضی لم یزرع است والا وزارت مالیه این پیشنهادی را که کرده این اراضی را هیچ قابل آبادی و لایق هیچ نوع آبادی نمی دانند فقط بزی که هست برای خاطر اطلاع آقایان عرض میکنم که اگر اجازه داده شود باین شخص او میتواند که این زمین هارا که یکی از اراضی لم یزرع است آباد کند و او آمده است اجازه میخواهد که برود و آباد کند والا اگر اجازه ندهید آنجا هیچ عایدی بدولت نداده است و بعد هاهم نخواهد داد .

رئیس - گویا مذاکرات در کلیات تافی باشد (گفتند کافی است)

آقای منتصر السلطان پیشنهادی کرده اند که این راپورت موقوف بماند تا یک راپورت مفصلی داده شود - پیشنهاد قرائت میشود (بمضمون ذیل خوانده شد .)

« مقام ریاست محترم مجلس شورای ملی - این بنده پیشنهاد ذیل را در خصوص اراضی قیلاب تقدیم مینمایم - اولاً فروش اراضی قیلاب را بمزایده بگذارند ثانیاً از حکام سابق و حالیه لرستان تحقیقات لازمه از وضع قیلاب نموده پس از تکمیل تحقیق وزارت مالیه راپورت بمجلس بدهد .

رئیس - در تمام راپورت رأی بگیریم یا بجزء دوم که راجع بتعویق است

منتصر السلطان - در همان جزء دوم که راجع بتعویق است .

رئیس - رأی میگیریم بجزء دوم - تقاضای آقای منتصر السلطان که راجع بتعویق است یعنی موقوف بماند تا راپورت مفصلی برسد آقایانیکه تصویب میکنند قیام نمایند (اغلب قیام نمودند)

رئیس - با اکثریت تصویب شد . ده دقیقه تنفس داده میشود .

(در این موقع تنفس شده و مجدداً چهار ساعت و ربع از شب گذشته مجلس با حضور هیئت وزراء تشکیل شد .)

رئیس الوزراء - تلگرافاتی از اردوی منصور رسیده است برای مسرت نمایندگان بفرمائید بخوانند (بترتیب ذیل قرائت شد)

از ایران کی - مقام منبع حضرت رئیس الوزراء مدظله تا حال که تلگراف از فتح نمایان روز شنبه عرض کرده ام کاغذ سردارهای عظام رسیده که فدوی بامام زاده جعفر بروم برای ترتیب و نقشه فردا الساعه سوار میشوم اردوی ارشدالدوله غارت شد الان در

خدمت ارشد الدوله نشسته ایم و تلگراف را عرض میکنم یکصد نفر از سواره ترکمان مقتول قریب یکصد نفر اسیر با دوست نفر سرباز که نیز اسیر و گرفتار شده اند چنین فتح نمایانی تا حال کسی ندیده میدانیم و نشنیده که بفاصله یک ساعت جنگ با آن قوت طرف مقابل که خود ارشدالدوله اقرار دارد که هزار و چهار صد نفر سوار ترکمان داشت بدون سرباز و سوار متفرقه و اسانلو و توپخانه که داشت گمان دارم عده مقتولین و اسراء محسوبین بیش از این چیزها باشد که عرض کرده ام (فدوی یوسف شب ۱۴ سنبله) از طرف تلگرافچی ایوان کی - شب ۱۴ سنبله الساعه قاصد مخصوص که برای کسب اخبار باردو فرستاده بودم رسید بعد از گرفتن مرده گمانی اظهار داشت که سه ساعت بغروب مانده اردوی منصور باردوی اشرا حمله آورده ارشدالدوله دستگیر یک صد نفر از سرباز و ترکمان مقتول قریب یکصد نفر اسیر و دوست نفر متجاوز سرباز اسیر شده تا حال کسی همچو فتح نمایانی نشنیده است این فتح بفاصله یک ساعت شده است لیکن از قراری که قاصد اظهار داشت عده مقتولین و اسراء بیش از این است آقای ضیغم السلطنه بدست خودشان ارشدالدوله را دستگیر کرده بودند (چا کر حسن تلگرافچی)

رئیس - گمان میکنم مخالفی نباشد در اینکه یک تلگراف تحسین و تمجیدی بسرداران عظام بشود (همه گفتند صحیح است)

راپورت کمسیون بودجه راجع بپورته یحیی خان سرتیب خوانده میشود .

(بجارت ذیل قرائت شد)

لایحه وزارت مالیه راجع بحقوق مرحوم یحیی خان سرتیب که از قزاقخانه استعفا داده قرائت گردید بحقوق مرحوم یحیی خان مبلغ نود و شش تومان شخصی و مبلغ ششصد و شصت تومان اداری او بوده که بتصویب مجلس شورای ملی جدیداً در حق آن مرحوم برقرار شده بود و کلیه این حقوق هفتصد و پنجاه و شش تومان میشد و نظر به خدماتی که مرحوم یحیی خان نسبت به مملکت نموده وزارت مالیه پیشنهاد نموده بودند تمام این حقوق بدون کسر بطور استثناء درباره وراث آن مرحوم بر قرار شود پس از مذاکرات لازمه کمسیون مطابق شرح ذیل تصویب نمود و پیشنهاد مجلس می نماید .

ماده - مبلغ یا نصد تومان از حقوق مرحوم یحیی خان درباره وراث آن مرحوم بترتیب ذیل برقرار میشود .

خا بابا خان بمرحوم یحیی خان دوست تومان عیال و سه نفر صبیبه مرحوم یحیی خان از قرار هر نفری هفتاد و پنج تومان سیصد تومان .

رئیس - مخالفی هست (اظهاری نشد) رأی میگیریم آقایانیکه راپورت کمسیون بودجه را به ترتیبی که خوانده شد تصویب مینمایند ورقه سفید خواهند انداخت اوراق رأی گرفته شد آقای حاج میرزا رضا خان بقرار ذیل شماره نمودند ورقه سفید ۳۳ ورقه آبی (۱)

رئیس - بلا تکلف ماند .
افتخار الواعظین - بنده هیچ فراموش نمیکم آن نگرانی را که در ابتداء حدوث این حوادث

ناگوار از برای عموم ملت ایران دست داده بود این است که لازم بمانم از این قوتوحاتی که بجمده الله برای مشروطیت و ملت آزادی خواه ایران دست داده است و میتوانم بگویم تا یک اندازه رفع نگرانی از این حوادث ناگوار شده است از طرف عموم ملت ایران و از طرف موکلین خودم خصوصاً اهالی خراسان اظهار تشکر و امتنان خودم را از زحمات و اقداماتی که وزراء عظام در فرستادن این اردوها و در این فتوحات نسبت بملت و مملکت ایران ابراز نموده اند تقدیم کنم (گفتند صحیح است)

رئیس - اینکه بنده خودم اظهار نکرده ام برای این بود که میخواستم مخصوصاً از طرف خود نمایندگان اظهار تشکر بشود .

سایمان میرزا - بنده فراموش نمیکنم آن روزی را که همین کابینه معرفی شده بود و بنده این مطلب را عرض کردم که عملاً قریب خواهند این روزی را که هیئت وزراء به مجلس تشریف خواهند آورد خواهند فرمود که ما اقدامات جدی خودمان را آنطوری که لازمه وزراء آزادیخواه بود و آنطوری که شما از ما متوقع بودید و باتفاق شما تکیه دادیم و باتفاق شما اعتماد داشتیم نمودیم و کار کردیم و تمام ابرهائی که از اطراف برای این آزادی هجوم آورده بود متفرق کرده ایم و آفتاب آزادی را با تمام نورش ظاهر کرده ایم برای این مملکت و مردم قدر نعمت آزادی را درست دانسته و فهمیده اند و تمام اشرا ببعجازات شرارت خودشان رسیده اند بجمده الله بزودی تقریباً بهمان روزها رسیده ایم و یک قسمت از کار بلکه تمام آن بجمده الله از همت هیئت وزرائی که داریم و جدوجهد آنها و زحماتی که همه مان اطلاع داریم که با آن هوای گرم ترک شیمان را کردند و در اینجا زحمت کشیدند و بجمده الله بزودی بهم نتیجه رسیدند و ما را بفتح یک اردویی که آمده بود جلو و تصور نمیشد که باین خوبی و زودی از یش برداشته شود مسرور نمودند و امیدوار هستم که با این اقداماتی که در پیش دارند و جد و جهدی که بدول داشته اند و بدول میدارند دیگر اثری از این اشرا باقی نماند و یک روزی هم آقای صمصام السلطنه رئیس الوزراء تشریف بیاورند اینجا و بفرمایند که بوظیفه جانبازی خودم و خانواده خودم رفتار کرده ام و امروز در ایران یک نفر مخالف مشروطیت نیست تمام در زیر پنجه آهنین مشروطه خواهان ذلیل و دستگیر شده اند نفری و نفسی و متنفسی از مرتجعین باقی نمانده است و مملکتی که با آن حالت بود و من قبول ریاست وزرا را کردم باین حال رسانیدم و از وجود نفس مرتجعین یک کرده ام و الان مملکت شما یک مملکت آزاد و آزادبخواه است و وقت بر قرار کردن و گذرانیدن تمام قوانین و نتیجه گرفتن از زحمات است پس هر چه بخواهم اظهار تشکر بکنم از این همت و زحماتی که کشیده اند کم کرده ایم ولیکن بنده با زبان الکن خودم از طرف خودم و از طرف تمام همسلکان خودم بلکه میتوانم بگویم بلکه هم ندارد از طرف تمام نمایندگان مجلس (همه گفتند صحیح است) و از طرف تمام آزادیخواهان ملت ایران از آقای صمصام السلطنه و سایر وزراء عظام که کابینه را تشکیل داده اند تشکر میکنم و ممنون و امیدوار هستم پیش از این رشته اقدامات

تقدیم کنم (گفتند صحیح است) اینک بنده خودم اظهار نکرده ام برای این بود که میخواستم مخصوصاً از طرف خود نمایندگان اظهار تشکر بشود .

خودشان را امتداد بدهند و مملکت را بکلی آسوده بکنند و معنی عدالت و مشروطیت را بعموم مردم بفهمانند.

وزیر امور خارجه - اینکه آقایان نمایندگان از وزراء تشکر کردند همان طوریکه شاهزاده سلیمان میرزا فرمودند صحیح است که وزراء در این مدت راحت نکردند و زحمت کشیده اند تا اینکه کار باینجا رسید ولی بنده عرض میکنم که اقدامات وزراء هم اگر همت و غیرت و اقدامات آقای رئیس الوزراء نمی بود بموفقیت مفرون نمیشد پس هر تشکری که میشود بایستی از آقای رئیس الوزراء و ایل جلیل بختیاری و خوانین آن ها بشود (گفتند صحیح است).

مهر زالملك - آن روزیکه کابینه حاضر به مجلس معرفی میشد چند نفری اظهاراتی منجمله بنده عرض کردم که تاریخ عالم نشان می دهد که هیچ قوه کهنه استبدادی ولو هر قدر قوی باشد با يك ملتى که بیدار شده باشد يك ملتى که حس آزادیخواهی پیدا کرده باشد يك ملتى که خود را از ملل حیه محسوب داشته و میخواهد زنده بماند نمیتواند مقاومت بکند هر قدر آن طرف قوی بنظر بیاید و این طرف کوچک باز متقابله آنها بایک دیگر مثل مقابل مشت فولاد بامشت چوبی خواهد بود الحمدلله آنوقتى که آن اظهارات را کردم بتاريخ رجوع کرده بودم ولی این وقایعی که امشب روی داده است و واقع شده است ثابت میکند همان مطلبی را که سابقاً عرض کردم امشب حقیقتاً یکی از شهبای سعادت نمایندگان ملت ایران است و این شب سعادت و شب نیک بختی حاصل نشده است مگر از همت شخص رئیس الوزراء و از همت جوانان بختیاری و خوانین بختیاری که الان میتوان گفت در اغلب نقاط ایران خون خودشان را برای حفظ استقلال ایران و آزادی ملت ایران ریخته اند پس من در اینجا میتوانم بنابر وظیفه خودم از طرف ملت ایران تشکر کنم هم از همت آقای رئیس الوزراء و هم از همت وزرائی که اینجا حاضر هستند علی الخصوص همان طوریکه آقای وزیر امور خارجه در اینجا اظهار کردند از همت جوانهای بختیاری و از همت خوانین بختیاری و همچنین تشکر میکنم هم از رئیس الوزراء حاضر و هم از آن کسانی که اسم برده نشده در اینجا و الان آنها مشغول جنگ هستند و من تشکر میکنم و بخوبی اسم می برم آقای سردار محتشم و آقای سردار بهادر و آقای مسیو پیرم خان و آقای ضیفم السلطنه را که مشغول جنگ هستند و مثل شیردارند جنگ میکنند از طرف دیگر هم نباید فراموش کرد اردوی دیگر را که آنها هم خدمات خود را بروز داده است و آن سردار محیی است و همین همایون است و سردار بهادر است و کلیه من بر حسب وظیفه نمایندگی خود از طرف ملت خودم از آن کسانی که خون خودشان را در راه آزادی ایران میریزند و خدمت میکنند و خون دشمنان آزادیرا میریزند تشکر میکنم و باز هم يك مرتبه دیگر از آقای رئیس الوزراء و همچنین از وزراء خودمان تشکر میکنم (عموماً تحسین کردند).

رئیس - جلسه آتیه شب جمعه و دستور آن راپورت کمیسیون بودجه راجع بمدارس ابتدائی

ثانیاً راجع بمیر آقای یلیس ثالثاً راجع بنایب سیم سفارت اسلامبول - آقای حاج آقادر دستور مخالفتی دارید .

حاج آقا - در وقت جلسه عرضی داشتیم میخواستیم عرض کنم چون در دستور مجلس ما قوانین و يك مطالب مهمی که نداریم و غالباً راپورت کمیسیون بودجه است از این جهت خوب است یعنی بنده تقاضا میکنم که جلسه آتیه را به شب یکشنبه قرار بدهید که شب جمعه را جلسه نداشته باشیم و هفته هم دوشب جلسه باشد نه سه شب و اگر بخواهید سه جلسه قرار بدهید خوب است بجای شب جمعه يك شب دیگری را معین بفرمائید که شب جمعه جلسه نباشد .

رئیس - عجلتاً که عده از برای رای کافی نیست و تا بحال هم ترتیبمان این بوده است که هفته سه شب جلسه داشته باشیم حالا اگر میخواهید تغییر بدهید در جلسه آتیه پیشنهاد بکنید و الا تا بحال ترتیب معمولیمان همین طور بوده است و حالا هم چون عده کافی نیست که رای بگیریم بهمین ترتیب رفتار میشود و جلسه آتیه شب جمعه است بادستوریکه عرض شد .

(پنجساعت و ربع کم مجلس ختم شد .)

جلسه ۲۹۲

صورت مشروح مجلس شب جمعه

۱۴ شهر رمضان المبارک ۱۳۲۹

رئیس آقای (موتمن الملك) دوساعت و پنجده دقیقه از شب گذشته بکرسی ریاست جلوس نموده و پس از ده دقیقه مجلس رسماً تشکیل گردید (صورت مجلس شب چهارشنبه را آقای آقامیرزا ابراهیم خان قرائت نمودند) اسامی غائبین جلسه قبل - غائبین با اجازه آقایان متین السلطنه - دکتر اسمعیل خان انتظام الحکماء - فرزانه - مساوات - غائب بدون اجازه - آقا میرزا احمد قزوینی - مریض آقایان لواءالدوله - لسان الحکماء - نیر السلطان - آقایانیکه از وقت مقرر تأخیر نموده اند آقای حاج وکیل الرعایا یکساعت و پانزده دقیقه آقای حاج امام جمعه - آقای میرزا رضای مستوفی هر يك یکساعت و ده دقیقه آقایان طعاطبائی - آقامیرزا ابراهیم قمی هر يك یکساعت آقای دکتر امیرخان ۵۰ دقیقه - آقایان ادیب التجار ده خوارقانی هر يك ۳۵ دقیقه - آقایان وحید الملك - افتخار الواعظین - علی زاده هر يك يك ساعت .

رئیس - ملاحظاتی هست ؟ (اظهاری نشد) صورت مجلس تصویب شد راپورت کمیسیون معارف راجع بمدارس ابتدائی بمضمون ذیل قرائت گردید لایحه از وزارت معارف رسیده بکمیسیون ارجاع شده بود مبنی بر اینکه محض شروع به تهیه وسایل تعلیمات ابتدائی اجباری مجانی دولت اعتباری بوزارت معارف بدهد تا پنج مدرسه ابتدائی پسران تأسیس کند و پنج مدرسه از مدارس دختران را که فعلاً موجود است تکمیل نماید مدارس ابتدائی پسران ششکلاس خواهد داشت با هفت نفر معلم که یکی از ایشان مدیر و رئیس تعلیمات خواهد بود و سه نفر مستخدم که یک نفر از ایشان سمت مبصری خواهد داشت اعتباری که وزارت معارف تقاضا نموده بیست هزار و دو بیست تومان بوده مطابق آنچه کمیسیون معارف برای مخارج مدارس پسران بر آورد و تصویب کرده سیزده هزار تومان

میشود و این مبلغ پنج هزار تومان باید کسر شود نظر باینکه فعلاً وزارت معارف پنج هزار تومان و کسری سالیانه به پنج مدرسه ابتدائی اعانه میدهد و مصمم است که همان پنج مدرسه را بواسطه تکمیل مخارج بصورت جدید در آورد پس در واقع اعتباریکه جدیداً وزارت معارف تقاضا میکند چهارده هزار تومان میشود کمیسیون معارف لایحه مزبوره را تماماً تصویب کرده بعضی از مواد آنرا چون لازم نمیدانست جزء قانون باشد حذف و مابقی را با تصرف جزئی که قابل ذکر نیست پیشنهاد مجلس مینماید

۱ - پنج مدرسه ابتدائی در طهران برای پسران تأسیس میشود که هر يك دارای شش کلاس باشد و مخارج هر يك در ماه دو بیست و پنج هزار تومان خواهد بود که تمام آنرا دولت میپردازد .

۲ - در کلیه کلاسهای مدارس ابتدائی دولتی پسران نظر بحال فقراء نصف از شاگردان مجانی و نصف دیگر با اجرت مختصری که در ماده سیوم مذکور است قبول میشوند .

۳ - اجرتیکه از شاگردان مدارس ابتدائی دولتی پسران گرفته میشود از اینقرار است - در کلاس اول و دویم سالیانه شش تومان کلاس سوم و چهارم نه تومان کلاس پنجم و ششم دوازده تومان و این جمله بسه قسط قبلاً گرفته میشود .

۴ - عده شاگردان هر کلاس متجاوز از سی نفر نخواهد بود .

۵ - عایدات مدارس مزبوره ابتدائیه در صندوق مخصوص مدارس ابتدائیه جمع می شود بتصویب شورای معارف بمصرف تکمیل و توسعه مدارس ابتدائیه میرسد .

۶ - وزارت معارف بجهت توجه مخصوصی که عجلتاً بمدارس دوشیزگان باید بنمایند سالیانه مبلغ چهار هزار تومان اعتبار طلب میکند که بانظارت و مشاوره شورای معارف بمصرف برساند .

۷ - مبلغ چهار هزار تومان اعتبار مذکور در ماده فوق به ترتیب ذیل مابین پنج مدرسه دختران تقسیم میشود (۱) مبلغ دو هزار و چهار صد تومان بچهار مدرسه از قرار ششصد تومان بهر مدرسه (۲) مبلغ هزار و دو بیست تومان بیک مدرسه که تهیه معلمه بنماید (۴) مبلغ چهار صد تومان بمخارج جایزه و اسبابی که موجب تشویق تحصیل دختران بشود .

رئیس - وزارت معارف همین راپورت کمیسیون معارف را قبول دارد یا اینکه مایل است که عین لایحه خودش مطرح شود .

معاون وزارت معارف - این راپورت کمیسیون معارف عین لایحه وزارت معارف است بجز آن قسمت اخیرش که قرار شد عجلتاً توقیف باشد .

رئیس - دوشور خواهد شد در این لایحه مذاکره در کلیات است در کلیات کسی مخالف است .

بهجت - مخالفت بنده در اینجا راجع است بان حدود و قیودی که نسبت به ترقی مملکت است از روز اول که ماشروع کرده ایم به نشر معارف فقط شروع کرده ایم بطهران و از سایر نقاط چشم پوشیده ایم و هیچ عطف نظری بولایات نمیکنیم در صورتیکه سعادت خودمان را باید از این نقطه بدانیم و میبایستی تمام افراد ایرانی از همین نقطه ترقی بکنند یعنی